

IUS MATRIMONIALE

Ze studiów nad kościelnym prawem małżeńskim

(pod redakcją ks. Wojciecha Góralskiego)

TOM IV

LUBLIN 1993

Nihil obstat
ks. dr Sławomir Nasiorowski
(cenzor)

Imprimatur
+ *dr Zygmunt Kamiński*
Biskup Płocki
PŁOCK, 18.11.1992 r.

Redaktor techniczny
Wiesław Kowalski

Skład: KRONOS s.c., Płock, ul.Padlewskiego 15, Tel. 625-158

Druk: OFFESTDRUK, Sierpc, ul.Traugutta 49, Tel. 75-55-19

Fernando Della Rocca. Diritto matrimoniale canonico. Tavole sinottiche. Secondo volume di aggiornamento. Padova 1987. Casa Editrice Dott. Antonio Milani ss. 10 + 328.

W 1963 r. ukazała się praca przygotowana przez Fernando Della Rocca pt. "Diritto matrimoniale canonico. Tavole sinottiche", uzupełniona w 1982 r. i wydana pod tym samym tytułem z dodanym wówczas podtytułem "Primo volume di aggiornamento". Ostatnio (1987 r.) autor opublikował - pod takim samym tytułem - "Secondo volume di aggiornamento". W ten sposób czytelnik otrzymał do rąk już trzeci tom bardzo pożytecznej kolekcji "Diritto matrimoniale canonico", zawierającej przede wszystkim wybrane przez autora fragmenty wyroków Roty Rzymskiej w sprawach małżeńskich. Tom ten, jak widać, stanowi kontynuację dwóch poprzednich i pośrednio zapowiada przygotowanie kolejnego.

"Tabelle synoptiche", to graficzne zestawienie różnych tytułów nieważności z zaznaczeniem odnośnych numerów, pod którymi można odnaleźć w publikacji wybrane fragmenty wyroków rotalnych. Taki właśnie sposób prezentacji orzecznictwa przyjął Della Rocca także w poprzednio wydanych tomach swojego zbioru. Formę tę należy uznać za bardzo praktyczną, znacznie ułatwiającą posługiwanie się zgromadzonym przez autora materiałem w postaci rozstrzygnięć rotalnych.

Interesujący nas tutaj tom obejmuje orzecznictwo Roty Rzymskiej od początku 1982 r. do października 1986 r., pochodzi więc także z tego okresu, w którym obowiązuje już kpk Jana Pawła II. W pierwszej części tomu znalazły się dwa opracowania Della Rocca. Zawierają one zwięzłe, ujęte w punkty informacje na temat ważniejszych zmian wprowadzonych przez nowy kodeks w odniesieniu do prawa małżeńskiego: pierwsze (s. 3-24) zostało poświęcone zmianom w prawie małżeńskim materialnym (zaprezentowanym w 45 punktach), drugie (s. 25-40) - zmianom w prawie małżeńskim formalnym tj. w zakresie procesów małżeńskich (przedstawionym w 13 punktach). Obydwa szkice są udanym przewodnikiem po nowym ustawodawstwie małżeńskim.

Część druga, właściwa - to prezentacja orzecznictwa Roty Rzymskiej pochodzącego z wymienionego wyżej okresu. Na początku autor zamieszcza "tabelle synoptiche" w dwóch sekcjach: prawo małżeńskie materialne oraz prawo procesowe. W obrębie prawa materialnego czytelnik zapoznaje się z 14 "tablicami" (s. 43-53), które dotyczą różnych tytułów nieważności małżeństwa i podają numery, pod którymi w dalszej części zbioru można odszukać fragmenty wyroków rotalnych na dany temat. A oto hasła owych zestawień: 1) symulacja całkowita; 2) wykluczenie dobra wierności; 3) wykluczenie dobra sakramentu; 4) wykluczenie dobra potomstwa; 5) impotencja kobiety; 6) impotencja mężczyzny; 7) brak konsensu; 8) błąd; 9) przymus i bojaźń; 10) bojaźń szacunkowa; 11) zgoda warunkowa; 12) brak for-

my; 13) dispensa od małżeństwa niedopełnionego; 14) kwestie różne. Wypada wyjaśnić, iż w ramach każdej tablicy podane są - w porządku alfabetycznym - kwestie szczegółowe. Tak np. w obrębie "tavola VII" (brak konsensu) spotykamy następujące podpunkty: aberracje seksualne, abulia, alkoholizm, charakteropatia, demencja, epilepsja, frenastenia, idiotyzm, niedojrzałość sądu (i afektywna), niedojrzałość psychologiczna, niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, niezdolność do zrealizowania wzajemnego przekazania - przyjęcia prawa do ciała, niezdolność psychiczna, zakłócenia seksualne, hiperestezja, hipnoza, zakłócenia czynności umysłu, neurozy i psychozy, nerwice, oligofrenia, homoseksualizm, zakłócenia umysłowe i psychiczne, zakłócenia obsesyjno - skłaniające osobowości, zakłócenia psychoseksualne, psychonerwice, psychopatia, psychoza, psychoza obsesyjna, relacje międzyosobowe, schizofrenia, somnabulizm, uzależnienie toksyczne. Przy każdym z tych punktów widnieje z reguły kilka a niekiedy nawet kilkanaście odyłaczy do różnych wyroków. W ramach prawa procesowego podano 6 "tablic" (s. 57-59) zawierających następujące hasła: 1) dowody; 2) wyrok; 3) apelacja; 4) skarga o nieważność wyroku; 5) ponowne zbadanie sprawy; 6) kwestie różne.

"Tablice synoptyczne" stanowią jedynie klucz ułatwiający korzystanie z właściwej części kolekcji. Część tę zaś stanowią najpierw fragmenty wyroków Roty Rzymskiej zgromadzone przez Della Rocca (s. 61-288). Zostały one przytoczone w porządku chronologicznym (od 1982 do października 1986 r.). Fragmenty poszczególnych orzeczeń zostały ponumerowane (od 1 do 334). Są to numery, które odpowiadają tym, jakie podano przy poszczególnych hasłach "tablic synoptycznych". Na końcu każdego fragmentu widnieje data wyroku i nazwisko ponensa. Jedne fragmenty wyroków są dłuższe, inne krótkie. Autor umiejętnie dobrał odpowiednie akapity ilustrujące dany tytuł nieważności w kwestii szczegółowej, zawsze wskazanej - jak wyżej powiedziano - na "tablicy synoptycznej". Oprócz fragmentów z orzeczeń rotalnych, Della Rocca podał zwięzłe informacje (s. 289-298), ujęte w 64 punktach, na temat innych wyroków Roty Rzymskiej, których fragmentów nie opublikował. Do punktów tych odsyłają czytelnika również odsyłacze podane obok haseł "tablic synoptycznych".

Na końcu podano wykaz literatury za okres 1982 - czerwiec 1986 r. (s. 299-301), co należy niewątpliwie uznać za udany pomysł Della Rocca. Nie trzeba chyba dodawać, iż w wykazie figurują jedynie prace w języku łacińskim, włoskim, hiszpańskim, angielskim i niemieckim. Szkoda, że autor nie zadał sobie trudu podania także publikacji w innych językach np. polskim (zwłaszcza, że polskie czasopisma kanonistyczne docierają m.in. do Bibliotek niektórych uniwersytetów w Rzymie, a spis treści poszczególnych tomów czy numerów bywa podawany także w języku

łacińskim lub w jednym z języków zachodnich, nie wspominając o zamieszczeniu obcojęzycznego résumé).

Cennym uzupełnieniem oryginalnego dzieła są indeksy: analityczny "tablic synoptycznych" (s. 311-312); źródeł ustawodawczych cytowanych w opublikowanych fragmentach wyroków (s. 313-315); systematyczny tychże fragmentów - według poszczególnych zagadnień (s. 316-317); chronologiczny wyroków rotalnych wykorzystanych w tomie (s. 318-322); autorów cytowanych w opublikowanych fragmentach wyroków (s. 323-324); autorów, których prace podano w wykazie literatury za okres 1982 - czerwiec 1986 (s. 325-326); systematyczny autorów, których prace - podane w wykazie literatury - odnoszą się do zagadnień zamieszczonych na poszczególnych "tablicach synoptycznych" (s. 327-328).

Nie trzeba zapewne podkreślać, iż oryginalny zbiór włoskiego autora, stanowiący już kolejny tom "tavole sinottichie", zasługuje na wysoką ocenę. Wysoko wypadnie także ocenić pracę Della Rocca podjętą nad przygotowaniem tomu. Wymagała ona żmudnych studiów pokaźnej ilości wyroków rotalnych, z których przecież wiele pozostawało jedynie w archiwum Trybunału. Bez przesady można nazwać publikację podręcznikiem najnowszej jurysprudenencji rotalnej. Pozostaje oczekiwać na kolejny tom "tablic synoptycznych" autora prezentującego najnowszy dorobek orzecznictwa rotalnego.

Ks. Wojciech Góralski